

Т. Ф. Алексеева

АВТОР ПОВІСТІ «РУДЬКО» ОЛЕКСІЙ СВІРСЬКИЙ ЖИВ У ЖИТОМИРІ

Відомий російський письменник-прозаїк, автор багаточисельних нарисів і оповідань про життя бідноти в дореволюційній Росії народився 26 вересня 1865 року в Житомирі у сім'ї робітника.

Тяжким і безрадіним було дитинство майбутнього письменника. Рано втративши батьків, він залишився сиротою, «зайвим ротом» у багатодітній тітчиній сім'ї, що тулилась у злиденній халупі на околиці міста над Тетеревом. «Ми такі бідні, що навіть помиї у нас чисті», – казала його тітка.

Не витримавши знущань і побоїв, Шіміле – так називали письменника в дитинстві – втік із дому. Голодний хлопчик блукав містом у пошуках шматка хліба. Він не помер з голоду лише тому, що завжди в його житті зустрічались добрі люди, які, хоч самі були бідні, піклувалися про сироту. На цей раз ними виявилися сторож, куховарка та буфетник єврейського учительського інституту, що знаходився на Мало-Бердичівській вулиці. Вони виявили співчуття та ласку до маленького сироти, дали йому притулок. А студенти інституту звернули увагу на кмітливого хлопчика, вчили його грамоти, арифметики, збиралися влаштувати в початкову школу. Та мрії про навчання не здійснилися, тому що друг і захисник Шіміле був заарештований поліцією як учасник підпільної організації і помер у в'язничній камері від жорстоких тортур.

Зробивши послугу відомому в той час артисту-трагіку Костянтину Горіну, який виступав на сцені Житомирського театру, Шіміле отримав пропуск до театру. Він всією душею поринув у світ мистецтва і потім багатьох вражав вивченими з голосу напам'ять монологами з «Короля Ліра». Та дорога до знань для хлопчика, котрий ще з дитинства став безпритульним, була закрыта. А між тим його пі гнуло до знань.

Голод і нестатки змусили Свірського в 12-річному віці залишити

Житомир. З того часу йому довелося об'їздити і обійти всю Росію. Його маршрути полягали від Одеси до Москви, від Балтики до Середньої Азії. Він був безпритульним, бродяжив, працював «хлопчиком», землекопом, слюсарем. Освіту здобував самотужки.

В цих мандрах письменник набирався вражень, які згодом лягли в основу багатьох його творів. Про життя безпритульних дітей і підлітків Олексій Іванович пише у збірниках «Нещасні діти», «На батьківщині», «Діти вулиці»; життю міської бідноти присвячені книги «Вічні мандрівники», «Єврейські оповідання» та ін.

Тяжкі спогади про наш край письменник зберіг до схилу віку. З гіркотою згадуючи своє злиденне життя, Свірський з теплом писав про звабну природу Полісся, скелясті береги Тетерева. Життя Житомира і його околиць кінця XIX століття послужило основою для повісті «Рудько» (1901-1904). Дитинство героя повісті дуже схоже на дитинство самого письменника. В ній показана сувора правда життя, де автор демонструє світ безпритульних і злочинців.

Ця повість була перекладена іноземними мовами та екранізована на кіностудії ім. Горького в Москві (1960).

Наш край знайшов художнє втілення і в найвизначнішому творі прозаїка – в автобіографічній епопеї «Історія мого життя» (1928-1938).

«В далекій заміській лікарні помирає моя мати... А мені вісім років. Я бігаю по нашій Прирічній вулиці босий, у довгій полотняній сорочці... А талі далеко, за чужими вулицями, помирає мати. Моя мати...» Так починається ця повість, у якій відтворено ряд епізодів з життя української провінції минулого століття.

Життя письменника обірвалося в лютому 1942 року в Москві.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. *Алтаев А.* Памятные встречи. – М.- Л.: Искусство, 1946.
2. *Караваева А.* Памяти А. И. Свирского // Литературная газета. –

1965. – 12 октября.

3. *Краткая* литературная энциклопедия. Т. 6. – С. 703.

4. *Либединский Ю.* Незабвенный создатель «Рыжика» // *Либединский Ю.* Современники: воспоминания. – М., 1961.

5. *Лидин В.* Жизнелюбивый талант // Литературная Россия. – 1965. – 8 октября.

6. Література і мистецтво рідного краю (Літературне краєзнавство Житомирщини) / Упор. С. О. Пультер. – Житомир, 1991.

7. *Резник О. А. А. И.* Свирский // *Свирский А.* История моей жизни. – М., 1940.

8. *Самійленко М.* Тут жив автор «Рудька» // Радянська Житомирщина. – 1968. – 15 березня.

9. *Свирский* Алексей Иванович – русский советский писатель // Большая советская энциклопедия. 3-е изд. Т. 23. – С. 82.

10. *Феддерс Г.* Незабываемое // *Феддерс Г.* Незабываемое. – Рига, 1963.